

Stajere" izhaja vsaki petek, datiran z dnevom naslednje nedelje.

Naročnina velja za Avstro-Ogrsko: za celo leto 3 krone, za pol in tret leta razmeroma; za Nemčijo stane za celo leto 5 kron, za Ameriko pa 6 kron; za drugo inozemstvo se računi naročnino z ozirom na visokost poštne. Naročnino je plačati naprej. Posamezne številke se prodajajo po 6 vin.

Uredništvo in upravnništvo se nahajata v Ptuj, gledališko poslopje štev. 3.

Stajerc

Dopisi dobrodošli in se sprejemajo zastonj, ali rokopiše se ne vrača. Uredniški zaključek je vsak torek zvečer.

Za oznanila uredništvo ni odgovorno. Cena oznanil (inseratov) je za celo stran K 64, za 1/2 strani K 32, za 1/4 strani K 16, za 1/8 strani K 8, za 1/16 strani K 4, za 1/32 strani K 2, za 1/64 strani K 1. — Pri večkratnem oznanilu se cena primerno zniža.

Štev. 21.

V Ptuj v nedeljo dne 24. maja 1908.

IX. letnik.

Črni oblaki.

Res, temni, črni oblaki se zbirajo na političnem obzorju, — huda ura se pripravlja in človek bi izgubil pogum, ko bi ne imel svetega prepričanja o nepremagljivosti resnice...

Klerikalizem v Avstriji se oborožuje in pripravlja strastne naskoke proti napredku. V obleki „zatirane vere“ nam stopa nasproti. Povedali smo in povedali so že drugi listi in povedali tudi visoki cerkveni dostojanstveniki, da nima politika z vero ničesar opraviti, da sta vera in klerikalstvo dva popolnoma ločena pojma! Vera ne more biti in tudi ni vprašanje moči, kajti ko bi to bila, zatajila bi prvi nauk krščanske ljubezni do bližnjega, postala bi podobna islamu, kateremu je dal Mahomet nalogo, razširjevati se s ognjem in mečem. Vera ne more biti spojena s posvetnimi zadevami, kajti kako bi se mogli predstavljati, da se Bog briga za programe političnih strank, za Benkovičeve govore ali pa za „Gospodarjeve“ članke. Ne, vsak poizkus, združiti vero s posvetnimi malenkostmi je bogokletstvo najhujše vrste. Ali ni sramotenje vere, ako se moli k nebeskemu očetu, da bi bil ta ali oni, moralno in versko morda propali človek za poslanca izvoljen? Ali ni naravnost protiverak, ako se pisari, da je volilni listek „ključ za nebese“? Ali ni bogokletstvo, ako se nam pridiguje, da pridejo le tisti v nebese, ki se naročajo na klerikalne liste? ... Ne in tisočkrat ne: vera nima in ne sme imeti ničesar za opraviti s posvetnimi stvarmi, — in ravno tako bi se služabniki vere ne smeli vtikati v posvetne stvari. Stari duhovniki, ki počivajo danes že v grobeh, so priznavali to resnico in živeli so le sv. evangelij. Danes pa je vse drugače...

Vse drugače... Klerikalizem je bojna organizacija one duhovščine, ki hoče uresničiti brez ozira na vero svojo posvetno moč. Imela jo je že enkrat. Saj so bili časi, ko je držala duhovščina svojo nogo na tilniku kraljev, — ko je romal cesar Henrik IV. v Kanoso in prosil papeža odpuščanja, — ko je imel rimski škof i posvetno državo in posvetno vojsko in posvetne davke, ko je na komando duhovščine izbruhnila 30 letna vojna in spremenila vso srednjo Evropo v veliko pokopališče, — ko je tisočero ljudi izdihnilo svojo dušo na bojnem polju „križarskih vojev“, ja, ko se je celo otroke sililo v take vojske... Bili so taki časi, ko je delovala z morilnimi in mučilnimi svojimi orodji „sveta inkvizicija“, — ko je bilo tisočero nesrečnih ljudi mučenih in živo sežganih, — ko je moral učenjak Galileo Galilej prekljati svoje nauke pred nevednimi menihi, — ko so izdihili Giordano Bruno, Savoranola, Jan Hus in drugi na plametei gredah... Bili so časi, ko se je „odpuske“ prodajalo kakor danes kos „cajga“ in ko je moralo ljudstvo poljubovati kos oslovskega repa...

Kdo bi zamogel te zgodovinske čase tajiti? Bili so taki časi in pomenili so posvetno moč duhovščine. In za to posvetno moč, nikdar pa ne za vero, se gre i naši sedanjí politikujoči duhovščini.

Klerikalstvo se giblje z vedno novimi močmi i zaslobo ima v prvi vrsti med ostanki avstrijskega plemstva, med baroni, knezi in grofi, med Thuni, Moraszy, Lichtensteini. Kako v srednjem veku stiskata si i dandanes plemenitaž in pop roko za borbo proti kmetu in meščanu. To nam dokazujejo zadnji politični dogodki.

Kaj se godi? Na visoki šoli v Insebruku je podučeval pravni profesor Wahrmund. Klerikalce grozno jezi, da dela ta učenjak svojemu imenu Wahrmund (resnična usta) vso čast. In zato so vzpiorili grozovito gonjo. Papežev nuncij na Dunaju si je prilastil pravico, komandirati avstrijski vladi. Potem so prišli zaspani grofiški v muzeju naše gosposke zbornice in pozabili na trenutek na svoje konje in lovske pse ter pričeli kričati s hripavim glasom proti Wahrmundu. Ali treznost je zmagala, celi svet se je naš državi smejal, in grofiški so se zopet o svojih lovski pse pogovarjali. Mislilo se je splošno, da bo de zdaj mir, ko pride nakrat iz Gradca vznemirjajoča vest. Poleg par tisoč avodomiselnih dijakov v Gradcu je tudi par fantičev, združenih v društvu „Carolina“, ki so klerikalci in hočejo svoje čepice in sabljice nositi. In zaradi tega tucata nezrelih fantičev se je vnel boj, v katerem se trese cela država. Klerikalci, v prvi vrsti njih poslanec Hagenhofer, so namreč preteklo soboto poklicali kakih 200 neizobraženih kmetov in hlapcev, jih napojili in oborožili s poleni in jih gnali pred univerzo, da bi si s silo pridobili vstop. Prišlo je do divjega pretepa med študenti in klerikalci, dokler niso prvi odbili ta nečuvani sirovi napad. Policija je morala z golimi sabljami napraviti red. Zdaj pomislimo: ti opijanjeni klerikalni kmetje so mislili, da se gre za „vero“, medtem ko se je šlo le za čepice in sabljice nezrelih pobov. Zdaj bodejo kmetje za meseca v ječo romali, tepeni so bili, zasramovani, — voditelji, hagenhoferska banda pa se greje v solncu svoje slave... Istotaki dogodki so se zgodili v Insebruku, kjer so klerikalci zasedili univerzo in preprečili pouk. In značilno je to: med prvimi rogovileži so bili „duhovniki ljubezni“, oni so zastopali „krščanstvo“ s polenom v roki, oni so metali „katolištvo“ v obliki kamenja nasprotnikom na glavo, oni so hujkali nevedne tepce v nesrečo... Ne lažite torej, potomci inkvizitorjev, — gre se edino za posvetno nadvlado politikujočega faršta!

Temni oblaki se zbirajo na nebu... Klerikalstvo se ne straši niti revolucije, da doseže svoj namen. Kako so pridigovali svoj čas jezuviti kraljevski umor, tako se pridiguje danes potrebo preliivanja krvi... Spominjamo se neke lepe slike: na polju divja boj, meči so goli, puške pokajo, mrliči leže na tleh in v ozadju vidimo duhovnika-voditelja v tem groznem mesarjenju; v opredlju pa se prikaže Kristus, bela postava z očmi svete ljubezni, ki dviga roke in izpregovori besedo: Ljubite se med seboj, kakor sem vas jaz ljubil...

Klerikalci so obešili ljubezen na vislice, — po krvi hrepenijo njih vladoželjna srca... Združujmo v se napredne moči za odpor

in dokažimo, da smo sinovi 20. stoletja!

Politični pregled.

Vojaska vprašanja v zbornici. Pretečeni teden je bila naša vlada v hudih škripcih. Komaj in komaj se ji je posrečilo, pridobiti dva glasova večine za predlog posl. Kolowrat, ki je zahteval zvišanje števila rekrutov za 4700 mož. Ko bi le še dva poslanci ne glasovala za ta predlog, bi padel v vodo. Da je večina poslancev vladi to ljubav storila, je posledica tega, da je vlada obljubila: 1) da odpade domobranska orožna vaja (Landwehrwaffenübung); 2) da se zviša predčasni odpust domobrancev od 200 na 700 mož na leto; 3) da se bode kmetijske potrebščine domobrambe krilo po kmetijskih zadrgah; 4) da se odkaže kmetom kobile za plemске namene. — Malo smo dobili, pa vendar vsaj nekaj. Nazadnje je vlada tudi še obljubila podporo za družine rezervistov. Število novincev se je torej zvišalo za 4.700 mož, ali vsako leto ne bode delalo 4.400 mož domobranske orožne vaje. Velika je tudi stvar s plemskimi kobilami. Po vladni obljubi bodejo dobivali kmetje materne kobile iz državnih hlevov, za katere bodejo dobivali tudi skazi 6 let plačilo. Krili bodejo te kobile tudi državni žrebci in kmetje imajo le žrebeta državi proti plačilu odstopiti. Po 6 letih vzame država zopet kobile; ako pa niso več rabljive, ostanejo last posestnika.

Krvavi izgredi v Pragi. Češki radikalci so čutili zopet potrebo, pokazati vso svojo surovost. 18. t. obdržali so v Pragi shod, na katerem sta govorila znana hujšakača Baxa in Kloufac. Nahnjskani udeleženci so šli potem k poštenemu ravnanstvu ter nemškem gledišču ter pričeli svoje delo s kamenji in poleni. Policija so s kamenji in revolverji napadli. Končno je policija z golimi sabljami razgrajče razguala. Preje pa so ti nahnjskani podivjanji napadli še samega scc. dem. poslance Sveceny in ga pretepli. Zato so socialisti drugi dan v državni zbornici grozni kraval naredili. Pasovke so letale semtertja in končno so skočili češki scc. dem. poslanci k Kloufacu, kakor da bi ga hoteli oklofutati. Kloufac je potegnil nož. Mirnejši poslanci so končno ostavili skandale. Zdar šele vidimo, kakšni so ti „brati Čehi“, o katerih nam pojejo prvaki tako lepe pesni. Drugič pa vidimo, zakaj se plačuje gotove „poslance“... Metljo sem, da pomeđemo državno zbornico!

Jubilej agrarne centrale. Znano središče avstrijskega kmetijstva, agrarna centrala na Dunaju, obhajala je 7. t. m. svojo 10 letnico. Pri tej priložnosti obdržala je slavnostni shod pod predsedstvom kneza Auersperga. O položaju kmetijstva je poročal nevstrašljivi glavni referent vitez Hohenblum, kateri je bil tudi za svoje zasluge imenovan častnim predsednikom.

Nove artiljerijske brigade. Cesar je naročil ustanovitev petero brigad tridnjavske artiljerije na Dunaju, v Krakovi, Trientu, Poli in Katanu.

Starostna preskrba na Angleškem. Angleški parlament je sprejel postavo, po kateri dobi vsakdo, katerega dohodki ne presegajo 520 mar-